

**LEWENSORIËNTERING
GRAAD 11
PROJEK**

TOTAAL: 90

Datum uitgereik: 14 Junie 2024

Datum van inhandiging: 16 Augustus 2024

Hierdie projek bestaan uit 8 bladsye

ONDERWERPE:	KWARTAAL 3 ONTWIKKELING VAN DIE SELF IN DIE SAMELEWING (WEEK 2) LOOPBANE EN LOOPBAANKEUSES
SUB-ONDERWERPE:	<ul style="list-style-type: none"> ● Gesonde en gebalanseerde leefstylkeuses ● Swak besluitnemingsvaardighede ● Ongesonde gedrag. ● Emosionele faktore - Groepsdruk ● Dwelmgebruik en -misbruik. <p>Loopbane en loopbaankeuses</p>
DOEL/DOEL:	<p>Die projek poog om leerders te bemagtig met die nodige vaardighede om data in te samel, dit te interpreteer, die bevindinge te ontleed om ingeligte besluite te neem oor uitdagings wat die jeug in die gesig staar met betrekking tot die jeug se riskante gedrag wat daartoe lei dat swak besluite oor hul toekoms geneem word, insluitende loopbaan aspirasies. Om dit te doen, sal hulle uitgedaag word om vaardighede soos kommunikasie, kritiese denke, samewerking en kreatiewe denke van die 21ste eeu en 4de Industriële Revolusie toe te pas. In wese sal hulle uitgedaag word om sagte vaardighede soos empatie, geduld, spanwerk, aktiewe luister, aanbieding, probleemoplossing, tydsbestuur, ens. toe te pas om oplossings te dinkskrum om die uitdagings van 'n onvermoë om ingeligte besluite te neem, wanneer hulle met druk gekonfronteer word om betrokke te raak by jeugdige riskante gedrag en swak loopbaanbesluite.</p>
TYDSDUUR:	4-6 Weke
DATUM UITGEREIK	14 Junie 2024
FINALE INHANDIGINGSDATUM	16 Augustus 2024

**VORM VAN
ASSESSERING:**

Projek

A. INSTRUKSIES OOR TEGNIESE ASPEKTE EN PUNTETOEKENNING

1. Jou projek moet 'n voorblad hê met die volgende inligting:

Skool se naam.
Groeplede se naam en van.
Graad
Vak
2. Jou projek moet 'n inhoudsopgawe hê:
Sub-onderwerpe.
Bladsynommers.
3. Jou projek moet 'n bibliografie hê soos aan die einde van die projek aangetoon word.
4. Erken alle bronne wat in jou bibliografie gebruik word. Gebruik die aangehegte voorbeeld van 'n bibliografie.
5. Jou projek moet in 'n opstelvorm geskryf word, wat die subopskrifte met dieselfde bladsyverwysings as in die projek aandui.
6. Lees die instruksies vir elke vraag aandagtig deur.
7. Die puntetoekenning is 'n aanduiding van die omvang en diepte van die vereiste antwoorde.
8. Jou projek moet gebind of vasgekram wees.
9. Beide die onderwyser en leerders moet die verklaringsvorm voltooi, uitknip en aan die projek vasheg.
10. Hou by die inhandigingsdatum.

Lees die probleemstelling hieronder aandagtig deur en beantwoord die daaropvolgende vrae.

PROBLEEMSTELLING

Dwelmmisbruik affekteer blykbaar die meeste gemeenskappe regoor die wêreld en die risiko's verbonde daaraan is goed gedokumenteer. Die plaag van alkohol-, middel- en dwelmmisbruik ken geen perke nie en sny oor ras, klas en sosiale grense.

Dit kan bydra tot geweldsmisdade, padsterftes sowel as geslagsgebaseerde geweld en moord op vroue. Ongelukkig is Suid-Afrika een van die lande wat 'n ernstige probleem met alkohol- en dwelmmisbruik het. Suid-Afrika is in 2022 deur Harm Reduction International in sy Global State of Harm Reduction-verslag geïdentifiseer as een van die wêreld se grootste ¹ metamfetamienmarkte.

Ons het oor die jare 'n groeiende neiging gesien by verskeie jongmense wat by alkohol- en dwelmmisbruik betrokke is. Minderjarige drinkery was 'n groeiende probleem, veral met die toename in "penne-neer-partytjies" wat deur leerders gehou word om te vier nadat hulle hul eksamen geskryf het, met negatiewe gevolge vir hul lewens en loopbaanvoorsigte. Sommige word byvoorbeeld verkrag, is betrokke in motorongelukke, word vermoor, vermink en raak slagoffers van mensehandel, ens. Uiteindelik kan dit hul algemene fisiese, sielkundige, emosionele en sosiale gesondheid verwoes, wat hul vermoë om ingeligte loopbaanbesluite te neem, beïnvloed. Te midde hiervan is daar verskeie gesonde aktiwiteite waaraan die jeug kan deelneem; hulle kies egter om betrokke te raak by riskante gedrag.

[Aangepas van <https://www.gov.za> . Toegang op 9 Mei 2024 verkry]

Woordelys

¹ **metamfetamien (Tik)** – dit is 'n hoogs verslawende dwelm wat kragtige genotvolle effekte het soos dié van kokaïen.

Let wel!!!!

- Benewens die probleemstelling hierbo, raadpleeg ander relevante bronne, bv. internet-/koerantartikels/joernale en handboeke om 'n duidelike begrip van die uitdagings wat met jeugrisikogedrag verband hou, te ontwikkel sodat jy op die volgende vrae kan reageer.

INLEIDING:

LITERATUUR OORSIG

Aktiwiteit 1: Individueel

Voltooi die inleiding deur die volgende vrae te beantwoord.

- Definieer die term *dwelmmisbruik*. (1x2) (2)
- Noem twee faktore wat daartoe kan bydra dat jeugdige dwelms misbruik. (2x1) (2)
- Beskryf hoe blootstelling aan hoë algemeen voorkoms van dwelmmisbruik die sosiale lewe in gemeenskappe negatief kan beïnvloed. (2x2) (4)
- Verduidelik hoe dwelmmisbruik 'n individu se fisiese gesondheid kan beïnvloed? (2x2) (4)
- Bespreek TWEE maniere waarop dwelmmisbruik die vermoë van jongmense om hul toekomstige loopbane effektief na te streef, negatief kan beïnvloed. (2X2) (4)

[16]

Aktiwiteit 2: Individueel

Om jou literatuuursoorsig te voltooi, oorweeg relevante bronne, bv. internet-/koerantartikels/joernale, handboeke, ens. en beantwoord die volgende vrae:

- Definieer die term *riskante jeuggedrag*. (1x2) (2)
- Noem VYF kritieke faktore wat daartoe kan bydra dat jongmense betrokke raak by riskante gedrag. (5x1) (5)
- Beskryf EEN manier hoe die oorweging van gesonde leefstylkeuses die sienings van die jeug, oor voortgesette betrokkenheid by riskante gedrag, kan verander. (1x2) (2)
- Verduidelik waarom bestaande bewusmakingsprogramme teen ongesonde leefstylkeuses ondoeltreffend blyk te wees om goeie besluitnemingsvaardighede in die jeug te vestig ten einde hul gedrag te verander. (2x2) (4)
- Bespreek TWEE maniere waarop alkoholmisbruik die jeug se poging om gesonde persoonlike lewens te lei, kan beïnvloed. (2x2) (4)
- Bespreek krities hoe gebrek aan ondersteuningstelsels of adviesdienste in sommige gemeenskappe, die jeug se poging kan belemmer wanneer hulle probeer om oplossings vir hul riskante gedrag soek. (2x4) (8)

[25]

- **Aktiwiteit 3: Data insameling (Individueel)**

<p>INSTRUKSIES:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gebruik die aangehegte vraelys om data oor vyf jongmense se ervarings, sienings/gevoelens/perspektiewe oor deelname aan riskante gedrag in te samel. • Jy sal die vraelys kopieer en dit aan vyf van jou klasmaats gee om te voltooi. • Na voltooiing moet jy die bevindings opsom.
--

Wenk: Riskante gedrag kan insluit die gebruik van dwelms, bestuur onder die invloed van alkohol, deelname aan onbeskermdse seks, oormatige gebruik van middels, spoed, geweld, ens.

VRAELYS			
Merk die toepaslike blokkie.			
No	Vraag	Ja	Ne e
1	Was jy al ooit aan druk van jou maats onderworpe om aan riskante gedrag deel te neem?		
2	Ervaar jy gedurig die drang om vir die pret aan riskante gedrag deel te neem?		
3	Voel jy spyt nadat jy aan riskante gedrag deelgeneem het?		
4	Ervaar jy in jou omgewing voortdurende aanmoediging/die drang om aan riskante gedrag deel te neem?		
5	Doen jou skool genoeg om jou te leer oor die gevare van riskante gedrag?		

- 3.1 Heg die vyf voltooide vraelyste aan.
Let daarop dat al die vraelyste volledig deur die respondente voltooi moet word. Jy sal punte verdien vir die volledige voltooiing van die vyf vraelyste.
- 3.2. Maak 'n opsomming van die bevindings deur die betekenis van elke vraag in die voltooide vraelyste aan te dui. (5x1) (5)
(5x2) (10)

Byvoorbeeld, as drie (3) uit die vyf (5) respondente aangedui het dat hul broers en susters van hulle verwag om altyd deel te neem aan riskante gedrag, dan kan die opsomming wees:

- 3 uit 5 respondente het aangedui dat hulle altyd deur hul eweknieë gedwing word om aan riskante gedrag deel te neem (✓) wat kan verklaar waarom hulle altyd hulpeloos voel om die versoeking om aan sulke gedrag deel te neem, te weerstaan (✓) **[15]**

Aktiwiteit 4: Brosjure (Groep)

- Gebaseer op die uitdagings wat jy in Aktiwiteite 1 en 2 bespreek en data wat in Aktiwiteit 3 hierbo ingesamel is, voltooi 'n groepaktiwiteit waarin jy 'n brosjure ontwikkel met die doel om verskillende sienings oor die uitdagings van jeugrisikogedrag te bespreek deur die instruksies en vrae hieronder te volg.
 - Leerders sal in groepe werk om te dinkskrum oor antwoorde op die vrae. Elke leerder sal egter punte kry vir hul individuele voltooiing van hierdie aktiwiteit.
 - Leerders sal nie punte deel nie.
- Noem die voordele om jongmense oor riskante gedrag op te voed. (5x1) (5)
- Verskaf strategieë wat jongmense kan help om gesonde leefstylkeuses te maak. (5X1) (5)
- Stel TWEE wenke voor wat deur jongmense oorweeg kan word vir die bevordering van gesonde gedrag. (2x2) (4)

[14]

Aktiwiteit 5: AANBEVELINGS (individueel)

- Watter bewysgebaseerde strategieë kan geïmplementeer word om jou projekdoelwitte te verbeter ten einde riskante gedrag onder die jeug te versag, met inagneming van die uitwerking op jou loopbaanuitkomst. (1x2) (2)
- Assesseer hoe 'n voorspraakveldtog om 'n ondersteunende omgewing vir jongmense te skep om hul langtermyn-loopbaandoelwitte te prioritiseer, suksesvol gedoen kan word. (3x2) (6)
- Bespreek kritiese maniere waarop jongmense gehelp kan word om ingeligte loopbaanbesluite te neem deur hul deelname aan hierdie projek. (2x4) (8)

[16]

Aktiwiteit 6: REFLEKSIE (individueel)

- Evalueer hoe jou deelname aan hierdie projek jou perspektief op kwessies van riskante gedrag van die jeug beïnvloed het. (1x4) (4)

[4]

BIBLIOGRAFIE

- Erken alle bronne wat gebruik is vir die voltooiing van die projek.

<p style="text-align: center;">1. Boeke.</p> <p>Skrywer se van en voorletters, jaar van publikasie, titel (onderstreep), uitgawe, plek van publikasie en uitgewer.</p> <p style="text-align: center;"><i>Voorbeeld:</i></p> <p>Marais, BVC en Horne, KWW 2011. <u>Die invloed van die media op die publieke mening</u> Pretoria: Juta</p>
<p>2. Joernale.</p> <p>Skrywer se van en voorletters, jaar van publikasie van die tydskrif, titel van die artikel, titel van die tydskrif(onderstreep), volume en bladsy.</p> <p style="text-align: center;"><i>Voorbeeld:</i></p> <p>Wobbe, T. 2001. Hoe om die ongeorganiseerde te organiseer, <u>Menslike Hulpbronbestuur te organiseer</u>, 12(8), 8-9.</p>
<p>3. Hoofstukke in boeke.</p> <p>Skrywer se van en voorletters, die titel van die hoofstuk, titel van die boek (onderstreep), redakteur van boek, plek van publikasie, uitgewer, bladsy.</p> <p style="text-align: center;"><i>Voorbeeld:</i></p> <p>Gericke, HB Die plek wat demokrasie in ons land het, in <u>Suid-Afrika, die demokratiese ideaal geredigeer deur JJ Matthews</u>. Londen: Benton: 44-45.</p>
<p>4. Koerantartikels.</p> <p>Skrywer van en voorletters, jaar, titel, koerant (onderstreep), datum en maand, bladsy.</p> <p style="text-align: center;"><i>Voorbeeld:</i></p> <p>Louw, S.2002. Waterkrisis, wat is volgende? <u>Daaglikse nuus</u>. 29 Januarie: 7</p>
<p>5. Internetverwysing.</p> <p>Skrywer van en voorletters, jaar, titel (aanlyn) Beskikbaar: (volle webadres) Datum wat toegang verkry is.</p> <p style="text-align: center;"><i>Voorbeeld:</i></p> <p>Onbekend (2004) Sentient microfilaments: A Storm in a tubule (Aanlyn). Beskikbaar: <u>http://somecomputer.printer.edu/pub/harnad/psyc.95.3.26/consciousness/11/bixley</u> Toegangdatum: 5 Mei 2011.</p>
<p style="text-align: center;">6. Persoonlike onderhoud.</p> <p>Van en voorletters. Jaar. Persoonlike onderhoud. Datum, Plek.</p> <p><i>Voorbeeld:</i></p> <p>Malan, BD 2011. Persoonlike onderhoud. 5 Mei, Stellenbosch.</p>

AKTIWITEIT	VLAK 1	VLAK 2	VLAK 3
1	2		
	2		
	4		
		4	
		4	
2	2		
	5		
	2		
		4	
		4	
			8
3	5		
		10	
4	5		
			5
			4
5			2
			6
			8
6			4
TOTAAL	27	26	37

KOGNITIEWE VLAKKE	WERKLIK	VERWAGTE
LAE	30	27
MIDDEL	24	26
HOË	36	37